

Miejsce
na naklejkę
z kodem szkoły

dysleksja

☐

MWO-P1A1P-062

EGZAMIN MATURALNY Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE

Arkusz I

POZIOM PODSTAWOWY

Czas pracy 120 minut

Instrukcja dla zdającego

1. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 20 stron (zadania 1 – 25). Ewentualny brak zgłoś przewodniczącemu zespołu nadzorującego egzamin.
2. Rozwiązania zadań zamieść w miejscu na to przeznaczonym.
3. Pisz czytelnie. Używaj długopisu/pióra tylko z czarnym tuszem/atramentem.
4. Nie używaj korektora, a błędne zapisy przekreśl.
5. Pamiętaj, że zapisy w brudnopisie nie podlegają ocenie.
6. Wypełnij tę część karty odpowiedzi, którą koduje zdający. Nie wpisuj żadnych znaków w części przeznaczonej dla egzaminatora.
7. Na karcie odpowiedzi wpisz swoją datę urodzenia i PESEL. Zamaluj ■ pola odpowiadające cyfrom numeru PESEL. Błędne zaznaczenie otocz kółkiem ⊙ i zaznacz właściwe.

Życzymy powodzenia!

ARKUSZ I

MAJ
ROK 2006

Za rozwiązanie
wszystkich zadań
można otrzymać
łącznie
100 punktów

Wypełnia zdający przed
rozpoczęciem pracy

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

PESEL ZDAJĄCEGO

--	--	--

KOD
ZDAJĄCEGO

Zadanie 1. (2 pkt)

Podkreśl dwie cechy współczesnego państwa.

- A) Organizacja polityczna
- B) Organizacja internacjonalistyczna
- C) Organizacja terytorialna
- D) Organizacja eksterytorialna
- E) Organizacja dobrowolna

Zadanie 2. (1 pkt)

Wybierz stwierdzenie, które odpowiada prawnej ocenie opisanej sytuacji.

K.K. Art.278 § 2. Kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

Opis sytuacji

Janek ściągnął z Internetu nową grę komputerową wraz z kodem, który umożliwia instalację i uruchomienie programu bez kupna wymaganej licencji. Dziewczyna Janka odmówiła grania w tę grę. Stwierdziła, że została ona zdobyta w sposób bezprawny. Janek poczuł się dotknięty tą uwagą, uznając, że ceny gier komputerowych są zbyt wysokie, by kupować je legalnie.

- A) Janek zdobył program i kod umożliwiający jego instalację bez kupna licencji od autora, w związku z czym odniósł konkretną korzyść majątkową.
- B) Janek uzyskał program, który nie był cudzy, skoro można go było bez problemu zdobyć w Internecie.
- C) Janek zdobył program i kod umożliwiający jego instalację bez kupna licencji od autora, ale ponieważ program i kod był powszechnie dostępny do ściągnięcia w Internecie nie odniósł on specjalnej korzyści majątkowej.

Zadanie 3. (4 pkt)

Podkreśl skróty czterech nazw organizacji międzynarodowych, których członkiem jest Polska.

A) APEC	E) ASEAN
B) <u>CEFTA</u>	F) NAFTA
C) <u>NATO</u>	G) <u>OBWE</u>
D) OPA	H) <u>UE</u>

Zadanie 4. (1 pkt)

Podkreśl nazwę dokumentu stanowiącego podstawę prawną powołania i funkcjonowania Organizacji Narodów Zjednoczonych.

- A) Karta Atlantycka
- B) Deklaracja Narodów Zjednoczonych
- C) Karta Narodów Zjednoczonych
- D) Powszechna Deklaracja Praw Człowieka

Zadanie 5. (1 pkt)

Uporządkuj hierarchicznie, od najważniejszego, źródła prawa powszechnego Rzeczypospolitej Polskiej.

- A) Rozporządzenia
- B) Ustawy
- C) Konstytucja RP

Odp.: 1. *C* 2. *B* 3. *A*

Zadanie 6. (1 pkt)

Uporządkuj chronologicznie pełnienie funkcji Prezesa Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przez następujące osoby:

- A) Waldemar Pawlak
- B) Tadeusz Mazowiecki
- C) Jan Olszewski
- D) Jan Krzysztof Bielecki

Odp.: 1. *B* 2. *D* 3. *C* 4. *A*

Zadanie 7. (4 pkt)

Przyporządkuj zasadom państwa demokratycznego (1 – 4) odpowiadające im zapisy w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (A – E).

- 1) Zasada suwerenności narodu
- 2) Zasada państwa prawa
- 3) Zasada podziału władzy
- 4) Zasada pluralizmu politycznego

- A) „Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na [...] równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej.”
- B) „Rzeczpospolita Polska jest państwem jednolitym.”
- C) „Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych.”
- D) „Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu.”
- E) „Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa.”

Odp.: 1. *D* 2. *E* 3. *A* 4. *C*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
	Maks. liczba pkt	2	1	4	1	1	1	4
	Uzyskana liczba pkt							

Zadanie 8. (7 pkt)

Zaznacz te zdania, które są zgodne z zasadami wprowadzanymi przez Konstytucję RP z 2 kwietnia 1997 roku, wpisując przy nich **TAK**, a w wypadku zdań niezgodnych, wpisz **NIE**.

Zdania	TAK/NIE
1. Nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiejkolwiek przyczyny.	<i>TAK</i>
2. Kobieta i mężczyzna w Rzeczypospolitej Polskiej mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym.	<i>TAK</i>
3. Obywatel polski nie może utracić obywatelstwa polskiego ani się go zrzec.	<i>NIE</i>
4. Nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu.	<i>TAK</i>
5. Obywatel bezprawnie pozbawiony wolności nie ma prawa do odszkodowania.	<i>NIE</i>
6. Każdemu zapewnia się wolność sumienia i religii.	<i>TAK</i>
7. Odpowiedzialności karnej podlega ten, kto dopuścił się czynu zabronionego przez ustawę obowiązującą w chwili aresztowania.	<i>NIE</i>

Zadanie 9. (4 pkt)

Do podanych zadań lub uprawnień instytucji Unii Europejskiej (A – D) przyporządkuj ich nazwy (1 – 5).

- A) Wypracowuje i koordynuje politykę wewnętrzną i zagraniczną UE, zawiera umowy międzynarodowe.
- B) Jest głównym organem zarządzającym i wykonawczym Wspólnot Europejskich, reprezentuje ich interesy oraz koordynuje działania Wspólnot, realizuje postanowienia zawarte w traktatach i aktach prawnych.
- C) Ma prawo uchwalania budżetu, ma prawo przyjmowania nowych członków oraz zatwierdzania układów stowarzyszeniowych, kontroluje pracę Komisji Europejskiej.
- D) Zapewnia przestrzeganie prawa wspólnotowego, orzeka o zgodności aktów prawnych wydawanych przez instytucje Wspólnot z traktatami Wspólnot, rozpoznaje spory między państwami lub między Komisją Europejską i państwami założycielskimi. Jego orzeczenia są bezpośrednio wykonywane w państwach członkowskich.

- 1) Komisja Europejska
- 2) Europejski Trybunał Sprawiedliwości
- 3) Parlament Europejski
- 4) Trybunał Rewidentów Księgowych (Obrachunkowy)
- 5) Rada Unii Europejskiej

A) – *5*B) – *1*C) – *3*D) – *2*

Zadanie 10. (3 pkt)

Rozwiń skróty nazw partii i ugrupowań politycznych.

AWS – *Akcja Wyborcza Solidarność*

SDPL – *Socjaldemokracja Polska**

UPR – *Unia Polityki Realnej*

Zadanie 11. (5 pkt)

Jednym z najważniejszych problemów społecznych współczesnej Polski jest brak wystarczającej liczby miejsc pracy. Podaj nazwę tego zjawiska i jego przyczyny kulturowo – społeczne, ekonomiczno – gospodarcze, prawne i polityczne.

bezrobocie

- *nieskuteczność uregulowań prawnych dotyczących walki z bezrobociem*
- *likwidacja (upadek) wielkich zakładów przemysłowych i gospodarstw rolnych*
- *wysokie koszty pracy*
- *restrukturyzacja gospodarki*
- *wprowadzenie nowoczesnych technologii produkcyjnych*
- *ograniczenie kosztów produkcji*
- *wejście na rynek pracy osób urodzonych w latach wyżu demograficznego*
- *niedostosowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do wymogów rynku pracy*

** w związku z błędem literowym w arkuszu, 1 punkt zostanie przyznany także za każdą inną odpowiedź, jak również za brak odpowiedzi.*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	8.	9.	10.	11.
	Maks. liczba pkt	7	4	3	5
	Uzyskana liczba pkt				

Zadanie 12. (2 pkt)

Wymień dwa sposoby bezpośredniego udziału w sprawowaniu władzy przez obywateli we współczesnym państwie demokratycznym.

referendum

weto ludowe

Zadanie 13. (2 pkt)

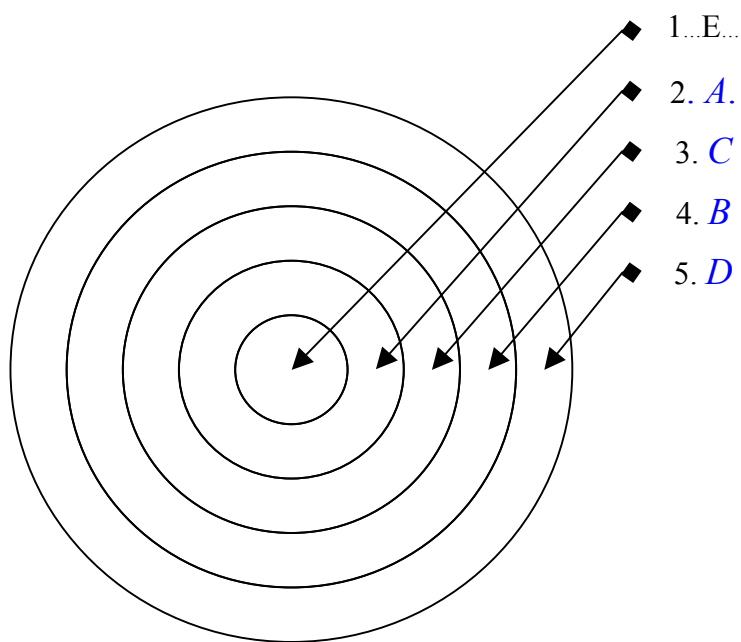
Podaj pełną nazwę dwóch organizacji pozarządowych działających w Polsce.

Polska Akcja Humanitarna

Amnesty International

Zadanie 14. (1 pkt)

Uzupełnij schemat, wpisując w odpowiednie miejsca diagramu litery przypisane poszczególnym jego elementom.

- A) Rodzina
- B) Społeczność lokalna
- C) Grupa towarzyska
- D) Społeczeństwo
- E) Człowiek

Zadanie 15. (2 pkt)

Wyjaśnij zalety ordynacji proporcjonalnej.

Różne grupy społeczne posiadają swoją reprezentację polityczną w Sejmie i w Senacie, a więc na forum parlamentu poruszane są problemy wielu grup społecznych.

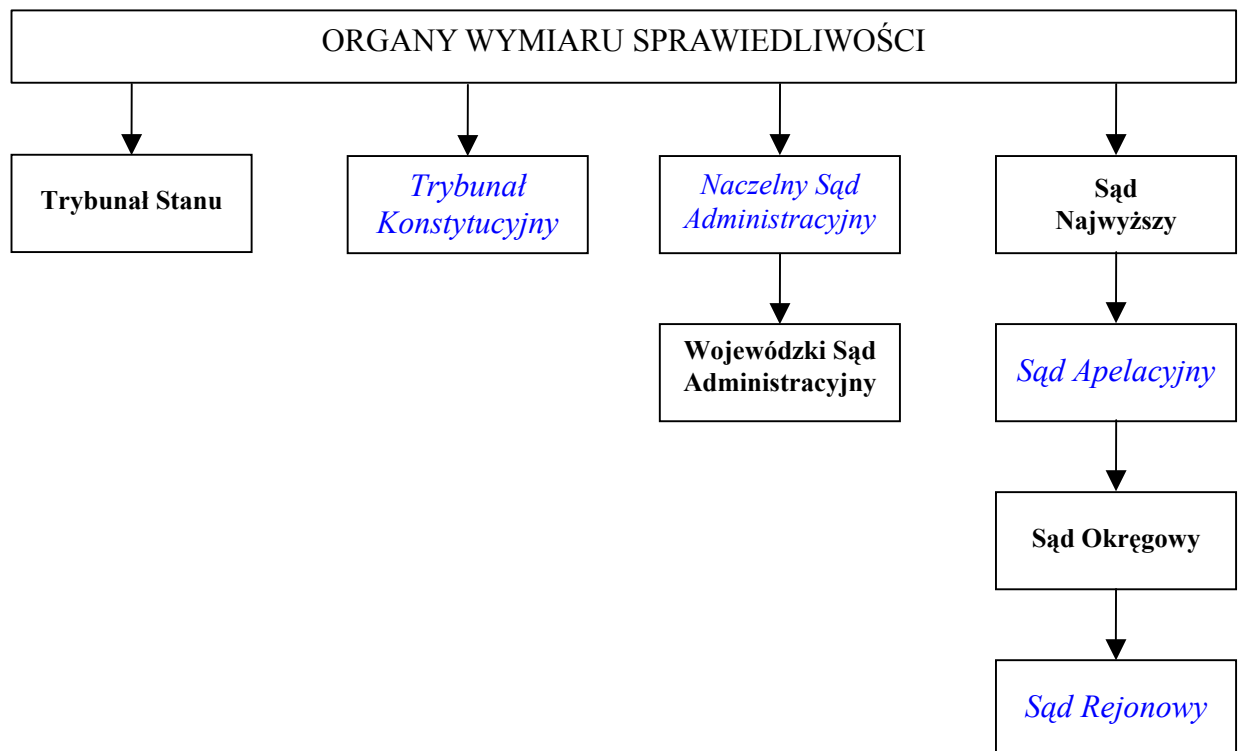
Zadanie 16. (1 pkt)

Napisz, co jest podstawową jednostką terytorialną we współczesnej Polsce.

gmina

Zadanie 17. (4 pkt)

Uzupełnij schemat struktury organów wymiaru sprawiedliwości w Polsce.

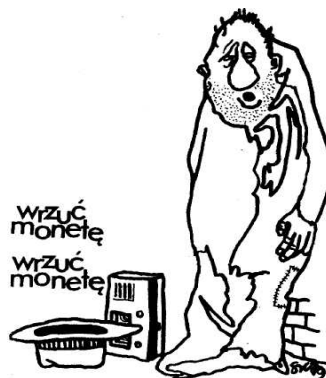
Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	12.	13.	14.	15.	16.	17.
	Maks. liczba pkt	2	2	1	2	1	4
	Uzyskana liczba pkt						

Zadanie 18. (4 pkt)

Nazwij problemy współczesnego świata, które zostały przedstawione na rysunkach Szymona Kobylińskiego i Plantu.

Szymon Kobyliński, *Mówiąc między nami*, 1982

Szymon Kobyliński, *Mówiąc między nami*, 1982

A) *terroryzm*

Plantu, *Bój to jest nasz ostatni*, 1993, s. 219

B) *ubóstwo*

Szymon Kobyliński, *Mówiąc między nami*, 1982

C) *konflikty zbrojne*

D) *skażenie środowiska*

Zadanie 19. (6 pkt)

Na podstawie tabeli i wykresu oraz wiedzy własnej wykonaj polecenia (19.1. –19.5.).

Tabela

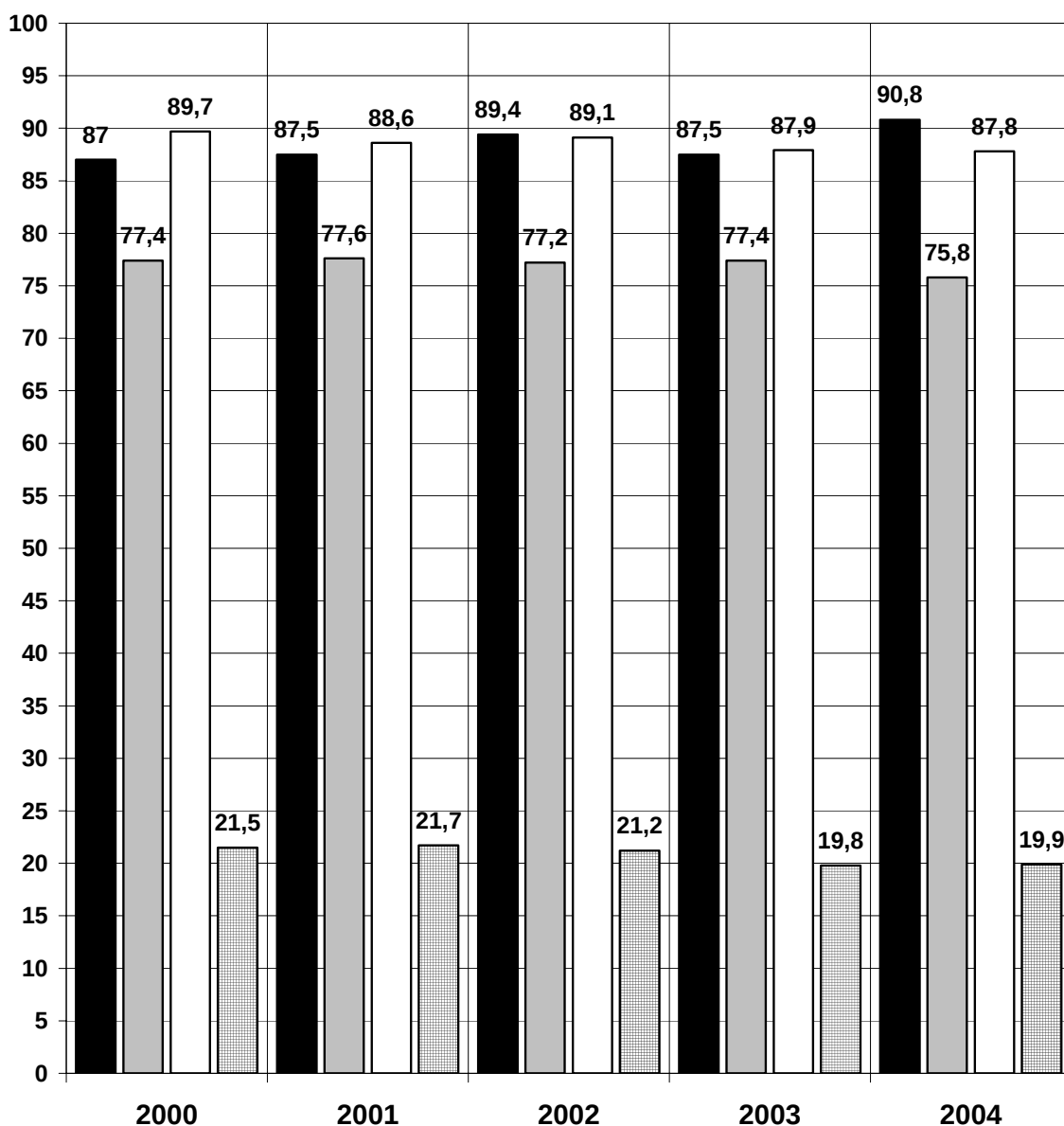
Liczba poszczególnych rodzajów przestępstw w Polsce (w tys.)

Rodzaj przestępstwa	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.
1. Zabójstwo	1 269	1 325	1 188	1 039	980
2. Udział w bójce lub pobicie	14 363	14 369	14 194	14 010	14 338
3. Uszkodzenie ciała	18 429	16 968	16 775	15 669	15 814
4. Kradzież	309 846	314 820	314 929	336 143	339 086

Źródło danych: www.kgp.gov.pl

Wykres

Wykrywalność poszczególnych rodzajów przestępstw w Polsce (dane w procentach)

■ Zabójstwo ■ Udział w bójce lub pobiciu □ Uszkodzenie ciała ▨ Kradzież

Źródło danych: www.kgp.gov.pl

19.1. (1 pkt)

Porównaj liczbę przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu człowieka oraz liczbę kradzieży popełnionych w roku 2000 i w roku 2004. Napisz, jakie dostrzegasz zmiany.

- zmniejsza się liczba przestępstw przeciwko zdrowiu i życiu człowieka
- wzrasta liczba kradzieży

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	18.
	Maks. liczba pkt	4
	Uzyskana liczba pkt	

19.2. (1 pkt)

Podaj, w którym roku i jakich przestępstw popełniono najwięcej.

2004 rok – kradzieże

19.3. (1 pkt)

Napisz, w którym roku i w jakiej kategorii przestępstw wykrywalność była największa.

2004 rok – zabójstwa

19.4. (1 pkt)

Napisz, w jakiej kategorii przestępstw nastąpił największy spadek wykrywalności .

uszkodzenia ciała

19.5. (2 pkt)

Na podstawie materiałów źródłowych i wiedzy własnej wyjaśnij, dlaczego występuje tak poważna różnica w wykrywalności między przestępstwami przeciwko życiu i zdrowiu a kradzieżą.

Przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu mobilizują zarówno organy ścigania, jak i społeczeństwo do podjęcia wszelkich działań i użycia najnowocześniejszych środków w celu ich wykrycia. Kradzieże – określane często jako czyny o małej szkodliwości społecznej – w zależności od wartości poniesionej straty nie powodują uruchomienia takich sił i środków.

Zadanie 20. (4 pkt)

Przyporządkuj wymienione przyczyny niepowodzeń prawidłowego funkcjonowania systemu prawnego (oznaczone literami A – E) do opisanych sytuacji. (o numerach 1 – 4) np.5 – F.

- A) Formułowanie praw w sposób niezrozumiały
- B) Niemożność sformułowania prawa w ogóle
- C) Stanowienie praw sprzecznych
- D) Nieopublikowanie lub nieudostępnianie praw poddanym
- E) Zbyt częste modyfikowanie przepisów prawnych

Rex wstąpił na tron pełen reformatorskiego zapachu. Sądził, że największe niepowodzenia spotkały jego poprzedników w dziedzinie prawa. Od wielu pokoleń system prawny nie uległ żadnej zasadniczej reformie.

1. Pierwszy oficjalny krok, jaki uczynił, był dramatyczny, ale jednak pomyślny. Ogłosił poddanym natychmiastowe zniesienie wszystkich obowiązujących praw, a następnie zabrał się do pisania nowego kodeksu. Wykształcenie zdobyte podczas indywidualnych lekcji udzielanych przez kolejne guwernantki okazało się, niestety, pełne luk. Wyszło na jaw, że niezdolny jest do najprostszych nawet uogólnień. Chociaż nie brak mu było pewności, gdy rozstrzygać musiał poszczególne spory, to sformułowanie uzasadnienia czy jakiegokolwiek orzeczenia przekraczało całkowicie jego możliwości. Ogłosił poddanym, że odtąd sam pełnić będzie funkcję sędziego we wszystkich konfliktach. Miał nadzieję, że w nawale rozmaitych konkretnych spraw jego umiejętność uogólniania rozwinie się, i zdoła sformułować system przepisów, które dadzą się połączyć w kodeks. Niestety, kiedy wydał setki orzeczeń, ani jego poddani, ani on sam nie potrafili dopatrzeć się w nich żadnego wspólnego schematu.

2. Po tym niepowodzeniu Rex zdał sobie sprawę, że trzeba zacząć od nowa. Postanowił zatem wysłuchać wykładów o uogólnianiu. Wzmocniwszy w ten sposób swe intelektualne siły, powrócił do idei projektu kodeksu i po wielu godzinach samotnej pracy ogłosił poddanym, że opracował kodeks i odtąd kierować się nim będzie wydając orzeczenia, ale na razie kodeks pozostanie tajemnicą państwową, znać go będzie tylko on i jego pisarz. Ten przemyślny plan bynajmniej nie zachwycił jego poddanych. Stwierdzili oni, że jest rzeczą dla każdego nader niedogodną, by jego sprawa sądzona była według praw, z którymi nie sposób się zapoznać.[...]

3. Zrozumiał teraz, że nie obejdzie się bez ogłoszenia kodeksu stwierdzającego, jakie prawa będą stosowane przy rozstrzyganiu przyszłych spraw. Pobierając nadal lekcje uogólniania, pilnie pracował nad kodeksem i wreszcie zapowiedział jego rychłe ogłoszenie. Konsternacja wśród poddanych była jednak ogromna, kiedy nowy kodeks stał się dostępny. Okazało się, że jest szczytem niejasności. Znamcy prawa orzekli, że nie ma w nim ani jednego zdania, które byłoby zrozumiałe dla zwykłego obywatela lub wykształconego prawnika. Przed pałacem królewskim pojawiła się demonstracja z transparentami, na których widniało: „Jak można stosować się do praw, których nikt nie może zrozumieć?!”

4. Kodeks szybko wycofano. Rex doszedł wreszcie do wniosku, że potrzebuje pomocy, kazał grupie prawników zrewidować kodeks. Zalecił, by nic w nim nie zmieniali, lecz wyrazili wszystko w sposób zrozumiały. Nowy dokument okazał się szczytem przejrzystości, ale kiedy zaczęto go studiować przekonano się, że wprowadzona ścisłość i uporządkowanie ujawniły ogrom sprzeczności. Znowu odbyła się demonstracja z transparentami: „Tym razem wszystko jest jasne – aż za bardzo!”

L. L. Fuller, *Moralność prawa*, Warszawa 2004

Odp.: 1. *B*

2. *D*

3. *A*

4. *C*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	19.	20.
	Maks. liczba pkt	6	4
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 21. (4 pkt)

Na podstawie wybranych fragmentów ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553) wykonaj polecenia (21.1.–21.3.).

Art. 1. § 1. Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.

§ 2. Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

§ 3. Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.[...]

Art. 3. Kary oraz inne środki przewidziane w tym kodeksie stosuje się z uwzględnieniem zasad humanitaryzmu, w szczególności z poszanowaniem godności człowieka.[...]

Art. 7. § 1. Przestępstwo jest zbrodnią albo występkiem.

§ 2. Zbrodnią jest czyn zabroniony zagrożony karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą.

§ 3. Występkiem jest czyn zabroniony zagrożony grzywną powyżej 30 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc.[...]

Art. 32. Karami są:

- 1) grzywna,
- 2) ograniczenie wolności,
- 3) pozbawienie wolności,
- 4) 25 lat pozbawienia wolności,
- 5) dożywotnie pozbawienie wolności.[...]

Art. 39. Środkami karnymi są:

- 1) pozbawienie praw publicznych,
- 2) zakaz zajmowania określonego stanowiska, wykonywania określonego zawodu prowadzenia określonej działalności gospodarczej,
- 3) zakaz prowadzenia pojazdów,
- 4) przepadek przedmiotów,
- 5) obowiązek naprawienia szkody,
- 6) nawiązka,
- 7) świadczenie pieniężne,
- 8) podanie wyroku do publicznej wiadomości.[...]

21.1. (1 pkt)

Wymień kategorie przestępstw.

– *zbrodnia*

– *występek*

21.2. (1 pkt)

Napisz, jakimi zasadami powinny kierować się osoby stosujące karę.

Powinny kierować się zasadami humanitaryzmu i poszanowania godności człowieka.

21.3. (2 pkt)

Wymień kary i środki karne polegające na bezpośrednim obciążeniu majątku.

- *grzywna*
- *nawiazka*
- *świadczenie pieniężne*
- *przepadek przedmiotów*

Zadanie 22. (8 pkt)

Po przeczytaniu tekstu wypisz numery zdań, w których przedstawiono fakty oraz numery zdań zawierających opinie.

1) Kupując kradzione, łamiesz Dekalog. 2) Jak wskazują statystyki Komendy Głównej Policji, dwie trzecie przestępstw w Polsce to drobne kradzieże. 3) Tych kradzieży boimy się najbardziej. 4) Boimy się o zdrowie i życie, bo kradzież staje się coraz bardziej prymitywna i brutalna. 5) Badania PBS wskazują, że czterech na pięciu obywateli domaga się zaostrzenia kar. 6) Jednak wielu spośród nich dziś, jutro w warsztacie, na bazarze, u znajomego trafi niewiarygodną okazję i kupi kolejną kradzioną rzecz. 7) Wielu nie zadrży przy tym ręka, a tylko niektórym przejdzie przez głowę refleksja, że biorą udział w zwykłym draństwie. 8) W ten sposób – kupując kradzione – obywatele wspierają pospolite złodziejstwo i podziemny rynek zrabowanych towarów.

Na podstawie: Igor Miecik, *Nie kupuj kradzionego*, „Polityka”, 36 (2314), Warszawa 2001 r., s. 3-9.

Fakty *1, 2, 5, 8.*

Opinie *3, 4, 6, 7.*

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	21.	22.
	Maks. liczba pkt	4	8
	Uzyskana liczba pkt		

Zadanie 23. (4 pkt)

Przeczytaj tekst i na jego podstawie oraz na podstawie wiedzy własnej wykonaj polecenia (23.1.–23.4.).

[...]

PROTOKÓŁ NR 6
do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,
dotyczący zniesienia kary śmierci

Państwa-Członkowie Rady Europy [...] uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1
Zniesienie kary śmierci

Znosi się karę śmierci. Nikt nie może być skazany na taką karę ani nie może nastąpić jej wykonanie.

Artykuł 2
Kara śmierci w czasie wojny

Państwo może przewidzieć w swoich ustawach karę śmierci za czyny popełnione podczas wojny lub w okresie bezpośredniego zagrożenia wojną; kara ta będzie stosowana jedynie w przypadkach przewidzianych przez te ustawy i zgodnie z ich postanowieniami. Państwo zawiadomi Sekretarza Generalnego Rady Europy o odpowiednich postanowieniach tych ustaw.[...]

Artykuł 7
Podpisanie i ratyfikacja

Niniejszy protokół jest otwarty do podpisu dla Państw-Członków Rady Europy, sygnatariuszy Konwencji. Podlega on ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu.[...]

Sporządzono w Strasburgu dnia 28 kwietnia 1983 r. [...]

Po zapoznaniu się z powyższym protokołem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny, zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest on przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony,
- będzie on niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 18 października 2000 r.

23.1. (1 pkt)

Wyjaśnij, dlaczego w Polsce nie stosuje się kary śmierci wobec sprawców zbrodni.

Kary śmierci nie stosuje się, ponieważ Polska ratyfikowała Protokół nr 6 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

23.2. (1 pkt)

Napisz, w jakich okolicznościach przytoczony protokół dopuszcza stosowanie kary śmierci.

Stosowanie kary śmierci dopuszcza się za czyny popełnione w czasie wojny lub w okresie bezpośredniego zagrożenia wojną.

23.3. (1 pkt)

Napisz, jakie konsekwencje prawne powstają w wyniku ratyfikacji umowy międzynarodowej.

Po ratyfikacji umowy międzynarodowej staje się ona obowiązującym prawem wewnętrznym państwa.

23.4. (1 pkt)

Podaj nazwę organu państwa, który ratyfikował Protokół nr 6 do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, dotyczący zniesienia kary śmierci.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej

Zadanie 24. (10 pkt)

Przeczytaj zamieszczony poniżej tekst i wykonaj polecenia (24.1.–24.3.).

O jakości prawa

Warunkiem funkcjonowania państwa prawa jest odpowiedni poziom kultury prawnej i świadomości prawnej społeczeństwa. Możemy mieć doskonale prawo i znakomite instytucje publiczne, jednak nie będą stąd płynęły żadne pozytywne efekty, jeśli owe instytucje i prawo nie natrafią na właściwe otoczenie społeczne, na tych, którzy jako adresaci prawa prawo to rozumieją i przejawiają wolę jego akceptowania oraz na tych, którzy - będąc wykonawcami prawa - czynić to będą w dobrej wierze, z przekonaniem służenia innym, a nie wyłącznie swym własnym partykularnym interesom.

Prawo w państwie prawa ma stać się instrumentem wolności, skutecznie przeciwdziałającym arbitralności, nieprzewidywalności, niepewności działań organów władzy publicznej. Ma ono wyrażać podstawowe wartości, jakimi kieruje się społeczeństwo, rozstrzygać konflikty, jakie na tle realizacji tych wartości powstają, oraz stanowić skuteczny instrument wyrażania własnych interesów przez poszczególne osoby i grupy.

Wypada skonstatować, że żyjemy od kilkunastu lat w państwie prawa, a to już - samo przez się narzuca pewien sposób myślenia o roli prawa i państwa oraz sposobie jego funkcjonowania, a przede wszystkim o zasadzie, jakiej podporządkowane są relacje pomiędzy władzą publiczną a jednostką. Nie wystarczy rozumieć i wiedzieć, czym są poszczególne regulacje prawne, jaki jest ich sens. W państwie prawa trzeba przede wszystkim znać całą strukturę, metodę, wedle której cała ta skomplikowana maszyna funkcjonuje.

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	23.
	Maks. liczba pkt	4
	Uzyskana liczba pkt	

Wielkość i urok państwa prawa polega na tym, że prawo pisane przez duże „P” wyznacza rolę i status prawa pisanego przez małe „p” i że w konsekwencji w sam system zostały wpisane mechanizmy samoobrony i usuwania patologii. Ten system może zadziałać jednak tylko wtedy, kiedy dla jego uczestników zrozumiała jest wewnętrzna zasada, konstrukcja i aksjologia systemu. Tylko ci prawnicy, którzy rozumieją istotę państwa prawa, będą w stanie zapewnić korzystanie z przynoszonych przez taki model benefitów (dobroziejstw).

Dzisiaj trudno sobie wyobrazić kompetentnego jurystę (prawnika), który przy nawet bardzo dogmatycznie zawikłanych problemach nie usiłowałby spojrzeć na uprawianą przez siebie dziedzinę z perspektywy norm ponadustawowych, ogólnych zasad i wartości systemu.

Ocena konstytucyjności prawa nie jest bowiem już dzisiaj (i nawet nie powinna być) wyłącznym zadaniem sądu konstytucyjnego, ale jeśli ma funkcjonować realnie w systemie, wymaga zaangażowania po stronie każdego, kto prawem się zajmuje i podejmuje decyzje o jego stosowaniu.[...]

Owa szersza perspektywa oglądu obowiązującego prawa to, co nazywa się promieniowaniem konstytucji na wszystkie dziedziny prawa staje się wielką szansą i może prowadzić do stopniowej ewolucji całego systemu w kierunku sprzyjającym bardziej ludziom, ich wolności i potrzebom.

M. Safjan, *Prawa Polska*, Warszawa 2005

24.1. (3 pkt)

Napisz, jakimi zasadami, według autora, powinni kierować się funkcjonariusze publiczni, zarówno adresaci, jak i wykonawcy prawa (podaj trzy przykłady).

- *potrzeba służenia innym*
- *postępowanie w dobrej wierze*
- *respektowanie wartości uznawanych przez społeczeństwo*

24.2. (3 pkt)

Napisz, jakie są zadania prawników w państwie prawa (wymień trzy).

- *znajomość struktury i metody funkcjonowania prawa*
- *rozumienie zasad konstytucyjnych i aksjologii systemu państwa i prawa*
- *rozumienie roli prawa przez duże „P”*

24.3. (4 pkt)

Wyjaśnij, jak rozumiesz twierdzenie autora, że w państwie prawa **prawo** przez duże „P” wyznacza rolę i status prawa pisanego przez małe „p”.

Ważność i obowiązywanie prawa przez małe „p” zależy od jego zgodności ze sprawiedliwością, słusznością, zasadami moralnymi, prawem pisanym przez duże „P”.

Jasność i przejrzystość przepisów zabezpiecza przed nadużyciem i wypaczeniem prawa.

Zadanie 25. (15 pkt)

Napisz list otwarty do redakcji, w którym przedstawisz i uzasadnisz swoje stanowisko w sprawie toczącej się dyskusji na temat zaostrzenia kar jako sposobu walki z przestępczością. W liście zwróć szczególną uwagę na aspekty prawne, polityczne, społeczne i ekonomiczne. Wykorzystaj materiały źródłowe (co najmniej trzy), które zostały zamieszczone w teście.

Warszawa, 8 maja 2006 r.

Szanowna Redakcjo,

tocząca się w mediach dyskusja na temat zaostrzenia kar w walce z przestępczością skłoniła mnie do zabrania głosu w tej sprawie.

Przed wszystkim należy postawić sobie pytanie, czym ma być kara i jaką ma spełniać rolę. Niewątpliwie nie może być zemstą ani odwetem. Powinna rekompensować poszkodowanemu straty, które w wyniku przestępstwa poniósł, powinna być społecznie użyteczna, zapobiegać przestępczości i pomóc winowajcy wrócić do społeczeństwa.

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	24.
	Maks. liczba pkt	10
	Uzyskana liczba pkt	

W tej dyskusji zdania są mocno podzielone. Nie ma dowodów na to, że zaostrzenie kary wpływa na zmniejszenie liczby przestępstw. Według mnie, o wiele ważniejsza od wysokości i surowości wymierzonej kary jest jej nieuchronność. Dane Komendy Głównej Policji przytoczone w zadaniu 19. wskazują, że spada liczba najcięższych przestępstw, takich jak: zabójstwo, uszkodzenie ciała. Jest to wynikiem zarówno wzrostu wykrywalności, jak i dowodem większej skuteczności organów ścigania oraz dobrej współpracy społeczeństwa z policją. Utrzymanie takiego stanu rzeczy wymaga dużych nakładów finansowych – to jeden problem. Drugi to koszty utrzymania więźnia i zapewnienia mu zgodnych z obowiązującymi normami warunków, co niekiedy budzi społeczny sprzeciw. A jednak, jeżeli kara ma pełnić funkcję resocjalizacyjną i jeżeli skazany ma zostać przywrócony społeczeństwu, to takie warunki muszą być spełnione. Koszty społeczne, a także ekonomiczne związane z istnieniem świata przestępczego są przecież znacznie wyższe.

Osobne miejsce w tej dyskusji zajmuje problem kary śmierci, której jestem zdecydowanie przeciwna. Problem wraca za każdym razem, kiedy dochodzi do tak poważnego przestępstwa, jakim jest zabójstwo. Zwolennicy kary śmierci uważają, że odstraszy ona potencjalnych przestępców, a także będzie zadośćuczynieniem dla bliskich ofiary. Zaś jej przeciwnicy podkreślają, że „prawa człowieka dotyczą zarówno winnych, jak i niewinnych”. Niezwykle ważnym argumentem, również dla mnie, przeciwko stosowaniu kary śmierci jest jej nieodwracalność. Znane są na całym świecie przypadki pomyłek wymiaru sprawiedliwości. Skutki takich pomyłek są, niestety, nie do naprawienia.

Problem ten nie jest nowy, rozważany był w różnych okresach historii. Prawo do karania śmiercią kwestionował, np. Biernat z Lublina. W okresie oświecenia mediolański arystokrata Cesary Beccaria wydał dzieło o przestępstwach i karach, które Wolter nazwał „kodeksem ludzkich uczuć”. Miało ono i do dziś ma ogromny wpływ na reformowanie prawa w duchu humanitaryzmu. W rozwoju cywilizacji coraz bardziej odchodzi się od stosowania kary śmierci. Przykładem tego jest również postawa Kościoła, która ewoluowała od akceptacji kary w przeszłości do odrzucenia jej obecnie.

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej i podpisaniu Protokołu Nr 6 do „Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności dotyczących zniesienia kary śmierci” przywrócenie jej jest niemożliwe. Decydujące pozostają argumenty prawne i humanitarne.

Z przytoczonych przeze mnie argumentów wynika, że zaostrzenie kar nie wpłynie na zmniejszenie przestępczości. Ważniejsze od surowych wyroków są wykrywalność przestępstw i działania prewencyjne.

Stała czytelniczka Zofia Kowalska

Wypełnia egzaminator!	Nr zadania	25.
	Maks. liczba pkt	15
	Uzyskana liczba pkt	

Brudnopis (*nie podlega ocenie*)